

начало конкретните сведения са оскъдни. Излизащите в Цариград вестници „Ден“ и „Източно време“ съобщават накратко за грабежи и безчинства, а също за бежанци от Батак и дадени многобройни жертви². Те черпят информация от излизащи в Турция вестници. По същото време българската общественост има сведения за събитията в Батак. На 22 май Николай Чалики изпраща от Пловдив кореспонденция до руския в. „Новое время“. В нея има достоверни подробности за боевете край Батак и башибозушките зверства³. Такава информация не достига до емигрантската преса, а поради цензурни съображения тя не могла да се появи и на страниците на цариградските български издания. В първия си брой в. „Стара планина“ помества кореспонденция от Пловдив, в която са описани събитията в Батак. Сътрудникът на вестника явно е събирал данни от оцелели батачани. Въпреки известни неточности, той дава интересни сведения за отчаяната съпротива в църквата „Света Неделя“ и за разграбването на селото⁴.

Усилията на българската общественост светът да бъде запознат с жестокостите в България се оказват успешни. Стига се до изпращане на чуждестранни анкетни комисии и кореспонденти на вестници. В Батак идват английски, американски и френски анкетъори, кореспонденти на вестниците „Дейли нюз“ и „Кьолнише цайтунг“. Тъкмо по това време името на Батак се споменава най-често на страниците на цариградските и емигрантските вестници. Всеки от тях в някаква степен дава на своите читатели сведения за опустошаването на Батак и избиването на неговото население. Най-често информацията идва от чуждестранната преса. Възрожденският печат почти веднага дава гласност на резултатите от разследванията за събитията през пролетта на 1876 г. Уолтър Беринг, втори секретар на английското посолство в Цариград, е натоварен да извърши анкета за жестокостите. Българите не са убедени, че английският дипломат ще покаже събитията в истинската им светлина. Тези съмнения са изказани и от цариградския в. „Ден“⁵. В своя рапорт Беринг наистина изразява отрицателното си отношение към българското революционно движение. За него то е дело на емисари, надъхани с панславистки идеи, които служат на определена велика сила. При идването си в Батак на 31 юли 1876 г. той се сблъсква непосредствено с истината за потушаването на въстанието и въпреки предубежденията си, я показва обективно в своя рапорт. Английският дипломат отбелязва, че в това място се случила „най-ужасната трагедия през цялото въстание, за която неотдавна беше казано малко или нищо“⁶. Неговата позиция става достояние на българските читатели. На 11 септември 1876 г. в „Стара планина“ пише, че „описанието му за клането в Батак, дето били изклани 5 000 души, надминува всички досега обнародвани известия за това. Беринг